

Nr 84.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst; given Stockholms slott den 3 februari 1922.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 februari 1922.

Närvarande:

Statsministern och ministern för utrikes ärendena BRANTING, statsråden LINDQVIST, THORSSON, OLSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, SCHLYTER, ÖRNE.

Efter gemensam beredning med cheferna för övriga departement anhåller chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson, att få för Kungl. Maj:t anmäla frågan om dyrtidstillägg till befattningshavare i statens tjänst och yttrar därvid följande:

Vid anmälan den 7 januari 1922 av frågorna rörande regleringen av utgifterna å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923 anförde jag till statsrådsprotokollet över finansärenden under rubriken »För flera huvudtitlar gemensamma frågor» i förevarande ämne, bland annat:

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 74 häft. (Nr 84.)

På sätt jag redan förut i dag omförmält, har riksdagen för beredande under år 1922 av dyrtidstillägg åt olika grupper av befattningshavare och pensionärer m. fl. för samma år såsom förslagsanslag, högst, avsatt ett belopp av 132,000,000 kronor.

Av enahanda skäl, som beträffande tillfällig löneförbättring under nästföregående punkt av mig angivits, synes mig någon avsättning av medel utom huvudtitlarna för beredande av dyrtidstillägg under första halvåret 1923 icke böra ifrågakomma, utan böra i stället anslag för berörda ändamål å respektive huvudtitlar anvisas å riksstaten för tiden 1 januari—30 juni 1923.

Frågan om grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst m. fl. är för närvarande föremål för utredning inom finansdepartementet och kan icke i detta sammanhang underställas Kungl. Maj:ts slutliga prövning, i syfte att proposition i ämnet må kunna föreläggas riksdagen. Såvitt nu kan bedömas, torde emellertid några väsentliga ändringar i de för närvarande gällande grunderna icke komma att föreslås, utan torde det blivande förslaget i ämnet komma att inskränka sig till vissa smärre jämkningar, avseende i första hand sådan ändring av bestämmelserna beträffande befattningshavare, vilka erhållit definitiv lönereglering, att personliga dyrtidstillägg icke behöva förekomma åtminstone i den utsträckning som för närvarande är fallet. Det är emellertid avsett att trots de ändringar, vilka kunna komma i fråga, hålla kostnaderna inom det belopp, som eljest skulle hava erfordrats. Proposition i ämnet torde kunna inom kort avlåtast till riksdagen. Tillsvidare lära erforderliga anslagsbelopp få allenast beräknas å såväl tilläggsstaten som riksstaten.

För beredande av dyrtidstillägg under år 1922 bör givetvis i första hand förut omförmälda belopp å 132,000,000 kronor tagas i anspråk. Också har jag vid uppgörande av förslag till tilläggsstat för år 1922 å inkomstsidan upptagit nämnda belopp såsom i anspråk tagen kapitaltillgång. Beloppet, vilket är avsett till bestridande av de kostnader för dyrtidstillägg, för vilka anslag pläгат anvisas under de olika huvudtitlarna, torde komma att överstiga vad i sådant hänseende erfordras. Med beräkning, på sätt jag i finansplanen angivit, av ett genomsnittligt levnads-kostnadsindextal av 205 skulle för samtliga dyrtidstillägg komma att behövas ungefär följande belopp, nämligen:

beträffande de affärsdrivande verken	kronor 60,000,000
beträffande mynt- och justeringsverket, bank- och fondinspektionen, postsparbanken, kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., statens biografbyrå, statens reproduktionsanstalt, patent- och registreringsverket samt försäkringsinspektionen	» 773,000
beträffande övriga personalgrupper	» 93,261,000
samt beträffande pensionsstaterna	» 23,300,000.

Vad angår första halvåret 1923 hava verkställda överslagsberäkningar, med utgångspunkt från ett genomsnittligt indextal av 190, givit vid handen, att för samtliga dyrtidstillägg skulle komma att erfordras ungefär följande belopp, nämligen:

beträffande de affärsdrivande verken	kronor 25,000,000
beträffande mynt- och justeringsverket, bank- och fondinspektionen, postsparbanken, kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m., statens biografbyrå, statens repro-	

duktionsanstalt, patent- och registreringsverket samt försäkringsinspektionen	kronor	329,000
beträffande övriga personalgrupper	»	39,118,000
samt beträffande pensionsstaterna	»	9,950,000.

De för »övriga personalgrupper» samt pensionsstaterna beräknade beloppen äro avsedda ej blott för dyrtidstillägg enligt de allmänna författningarna i ämnet utan jämväl för dyrtidstillägg till särskilda personalgrupper utanför den egentliga statsförvaltningen.

Vad angår de affärsdrivande verken samt flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., lärar böra förfaras på samma sätt som hittills, d. v. s. förklaras, att bidragen skola utgå av de medel, av vilka omkostnaderna för vederbörande verk och institutioner i övrigt bestridas. Beträffande sådana verk som mynt- och justeringsverket m. fl., förutsätter jag, att särskilda anslag till dyrtidstillägg komma att av riksdagen anvisas att utgå av vederbörande verks inkomster. De belopp om tillhopa 116,561,000 kronor, respektive 49,068,000 kronor, vilka böra å tilläggsstaten och riksstaten beräknas för dyrtidstillägg vid övriga verk och inrättningar och till speciella grupper av personal ävensom till pensionstagare, torde böra uppdelas å de olika huvudtitlarna.

Då jag nu går att inför Kungl. Maj:t framlägga förslag i förevarande ämne, anhåller jag att till en början få lämna en kortfattad redogörelse för vad tidigare i liknande avseende från statens sida åtgjorts.

Med anledning av den efter världskrigsutbrottet inträffade prisstegringen beviljade 1916 års riksdag krigstidshjälp till vissa statens befattningshavare, som tillika voro familjeförsörjare. Från och med år 1917 infördes vid sidan av krigstidshjälpen även ett krigstidstillägg, utgående för nämnda år med ett till viss procent å de kontanta avlöningsförmånerna beräknat, nedåt och uppåt begränsat belopp. För år 1918 utgick krigstidstillägget med dels viss s. k. grundplåt, dels procentuellt tillägg.

Från och med år 1919 hava ifrågavarande tillägg till statens befattningshavare under benämning dyrtidstillägg utgått efter ett annat system än tidigare, i det att enligt Kungl. Maj:ts och riksdagens nämnda år fattade beslut systemet med för varje år bestämda, fasta tillägg övergivits och ett system med glidande skala införts. Detta system åsyftade dyrtidstilläggets reglerande periodvis och automatiskt efter levnadskostnadernas växlingar. Dyrtidstillägget ställdes nämligen i förhållande till ett levnadskostnaderna följande s. k. grundtal, vilket tillämpades oreducerat för avlöningsbelopp intill en given gräns men för större avlöningar nedsattes på visst sätt.

Till 1920 års riksdag framlade Kungl. Maj:t förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg, i huvudsak grundat på 1919

Historik.

års bestämmelser i ämnet men innebärande vissa förbättringar av dyrtidstilläggen. Riksdagen vidtog ytterligare höjningar i Kungl. Maj:ts förslag. Riksdagens beslut gick i huvudsak ut på dels en minskning av skillnaden mellan talet för levnadskostnadsökningen och grundtalet, dels ock en förbättring av familjeförsörjarnas ställning genom ökad möjlighet för dessa att beräkna dyrtidstillägget efter oreducerat grundtal.

Vidare antog 1920 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag bestämmelser med särskilda grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk. Dessa särskilda grunder åsyftade att för nämnda verk, för vilka genomförts lönereglering för tiden från och med den 1 juli 1920, neutralisera verkan av att sagda lönereglering normerats efter en högre prisnivå än den, efter vilken lönerna vid oreglerade verk — inberäknat tillfällig löneförbättring — fastställdes.

Slutligen antog samma riksdag på enahanda grunder som de för kommunikationsverken fastställda vilande bestämmelser angående dyrtidstillägg åt befattningshavare vid domänverket, som erhållit provisorisk lönereglering från och med år 1921.

Den reduktion av dyrtidstilläggen för affärsverken, som i ovan angivet syfte vidtogs av 1920 års riksdag, åstadkoms på sådant sätt, att dels grundtalet bestämdes till ett 16 enheter lägre belopp än för övriga verk, dels ock det belopp, på vilket dyrtidstillägg fick beräknas, begränsades till 85 procent av avlöningen.

Beträffande dyrtidstilläggsfrågans behandling vid 1921 års riksdag får jag erinra, att Kungl. Maj:t i proposition den 18 mars 1921, nr 326, förelade riksdagen förslag till kungörelse i ämnet, i vilken bestämmelser sammanförts såväl för de nyreglerade som för de oreglerade verken. I detta förslag bibehölls de 1919 och 1920 fastslagna huvudprinciperna för dyrtidstilläggens beräkning. De ändringar av gällande bestämmelser i ämnet, som förslaget innefattade, avsågo i huvudsak dels en allmän nedsättning av dyrtidstilläggen genom sänkning av grundtalet, dels därjämte en särskild reduktion för icke-familjeförsörjare; och erhöi i samband härmed begreppet familjeförsörjare en något ändrad bestämning. Riksdagen vidtog emellertid ännu en nedsättning, avseende befattningshavare vid de ämbetsverk och kårer, som erhållit ny definitiv lönereglering, nämligen förutom de affärsdrivande verken statsdepartementen och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen. I sådant syfte ökades ovanberörda avdrag å grundtalet till 20 och sänktes det procenttal av lönen, varå dyrtidstillägg fick beräknas, till 80. Efter motsvarande grunder reglerades likaledes dyrtidstilläggen för befattnings-

havare vid armén och marinen, vilka erhöilo lönereglering vid 1921 års riksdag. Riksdagen antog vidare ändrade och för befattningshavarna mindre fördelaktiga bestämmelser rörande dyrtidstillägg under tjänstledighet för sjukdom.

Kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst utfärdades den 29 juni 1921 (nr 344). Beträffande diplomatiska och konsulära tjänstemän samt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. utfärdades emellertid i enlighet med riksdagens beslut särskilda kungörelser angående grunderna för dyrtidstillägget den 30 juli 1921 (nr 527), respektive den 12 september 1921 (nr 531). Samtliga ifrågavarande kungörelser gälla tillsvidare utan någon viss tidsbegränsning.

I detta sammanhang och innan jag övergår att närmare beröra verkningarna av hittills gällande grunder för dyrtidstilläggen ävensom de bestämmelser, som böra bliva gällande för den närmaste framtiden, ber jag få i korthet omnämna vissa inkomna framställningar i ämnet.

**Inkomna
framställ-
ningar.**

I en den 28 november 1921 dagtecknad, till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet ställd skrivelse, vilken till mig överlämnats, har generaldirektören och chefen för statens järnvägar framhållit den stora kostnad, som drabbar affärsverken genom dyrtidstilläggen till personalen, samt för nedbringande av denna kostnad ifrågasatt indragning av den förhöjning av dyrtidstilläggen, som nu äger rum för familjeförsörjare på grund av underhållsplikt för barn under sexton år.

Å andra sidan har Sveriges statstjänstemannanämnds styrelse gjort framställning, i syfte att grunderna för dyrtidstilläggen icke måtte ändras i sådan riktning, att en försämring för tjänstemännen komme att inträda. En liknande hemställan har framförts av trafiktjänstemännens riksförbund, som därjämte föreslagit sådan ändring av de allmänna grunderna, att dyrtidstillägg enligt § 4 i förenämnda kungörelse den 29 juni 1921 må utgå å 85 procent av de sammanlagda avlöningförmånerna.

Statstjänarnas i Malmö samorganisation har framhållit önskvärdheten av att frågan om dyrtidstillägg måtte bliva avgjord tidigare under riksdagen än vad hittills varit händelsen.

På sätt jag redan antytt torde det vara av intresse att se, huru dyrtidstilläggen under de senare åren utvecklats.

På grund av dyrtidstilläggsbestämmelsernas avfattning samt levnadskostnadernas växlingar har dyrtidstillägget efter fjärde kvartalet 1920 befunnit sig i ständigt sjunkande, vilket närmare framgår av efterföljande tabell.

**Allmänna
synpunkter.**

Dyrtidstilläggens utveckling efter 1920.

För att direkt i tabellen kunna avläsa dyrtidstilläggens nedgång hava de under fjärde kvartalet år 1920 utgående tilläggen betecknats med 100.0 vad angår såväl icke lönereglerade som lönereglerade verk, medan för följande kvartal dyrtidstilläggens storlek angivits i procent av motsvarande dyrtidstillägg under förstnämnda kvartal. I särskilda kolumner äro för jämförelse angivna beträffande icke lönereglerade verk levnadskostnadsstegrings relativa höjd utöver 1914 års prisnivå och beträffande lönereglerade verk levnadskostnadsstegrings relativa höjd utöver en för löneregleringen konstruerad normal prisnivå i början av 1920-talet. I båda fallen har levnadskostnadsstegrings höjd under 1920 års fjärde kvartal satts till 100.0 och levnadskostnadsstegrings höjd under följande kvartal angivits i procent av motsvarande för förstnämnda kvartal angivna tal.

Jämförelse mellan levnadskostnadsstegringen och dyrtidstilläggen fr. o. m. fjärde kvartalet 1920.

	Levnads-kostnads-index	Icke lönereglerade verk				Lönereglerade verk				
		Levnads-kostnads-steg-ringsens relativa höjd utöver 1914 års pris-nivå	Dyrtidstilläggens relativa storlek		Levnads-kostnads-stegringsens relativa höjd utöver en för löne-regleringen konstrue-rad normal prisnivå (1920)	Dyrtidstilläggens relativa storlek ¹⁾		Familje-försörjare	Icke familjeför-sörjare	
			Familje-försörjare	Icke familjeför-sörjare		Familje-försörjare	Icke familjeför-sörjare			
				25 år och däröver			Under 25 år		25 år och däröver	Under 25 år
4:e kvartalet 1920	281	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	
1:a » 1921	271	94.5	94.3	94.3	94.3	93.9	93.5	93.5	93.5	
2:a » »	249	82.3	81.8	81.8	81.8	80.4	79.8	79.8	79.8	
3:e » »	236	75.1	69.3	62.4	55.4	72.5	60.9	54.8	48.7	
4:e » »	231	72.4	66.5	59.8	53.2	69.4	57.8	52.0	46.2	
1:a » 1922	216	64.1	59.1	53.2	47.3	60.3	50.1	45.1	40.1	
Medeltal för 2:a, 3:e och 4:e kvartalen 1922 enligt beräkning	200	55.2	51.1	46.0	40.9	50.5	41.6	37.4	33.3	
Medeltal för 1:a och 2:a kvartalen 1923 enligt beräkning	190	49.7	46.0	41.4	36.8	44.3	36.2	32.6	29.0	

Av tabellen framgår, att sänkningen av dyrtidstillägget för statens befattningshavare efter år 1920 varit starkare än nedgången i levnadskostnaderna och att, även utan ytterligare reducering av grunderna, dyrtidstilläggsbeloppen vid den sänkning i prisnivån, som i statsverkspropositionen antagits komma att äga rum under senare delen av 1922,

¹⁾ Beräkningarna äro verkställda på grundval av medelavlöningen vid affärsverken år 1921 och avse familjeförsörjare med en familjemedlem samt icke-familjeförsörjare.

vid oreglerade verk skulle för familjeförsörjare röra sig omkring samt för icke-familjeförsörjare ej obetydligt understiga hälften av det under sista kvartalet av år 1920 utgående tillägget. Tabellen visar sålunda, att dyrtidstillägget för de tre senare kvartalen av år 1922 vid ett beräknat genomsnittligt indextal av 200 skulle komma att för familjeförsörjare vid oreglerade verk utgå med 51.1 procent av tillägget för sista kvartalet 1920, medan levnadskostnadsstegringen i förhållande till den under sistnämnda tid gällande skulle bli 55.2 procent. För en befattningshavare under 25 år vid oreglerat verk, vilken ej är familjeförsörjare, skulle dyrtidstillägget under senare delen av år 1922 — enligt nuvarande grunder — genomsnittligt utgöra allenast 40.9 procent av tillägget för sista kvartalet 1920. Under första halvåret 1923, då levnadskostnadsstegringen beräknats till 49.7 procent av 1920 års tal, skulle för berörda båda kategorier dyrtidstillägget bli respektive 46.0 och 36.8 procent av 1920 års siffror. — Än större blir skillnaden mellan nedgången av prisnivån och sänkningen i dyrtidstilläggen för befattningshavare vid de nyreglerade verken.

En inom finansdepartementet verkställd utredning har givit vid handen, att för år 1922 i dess helhet dyrtidstillägget för de oreglerade, respektive de reglerade verken skulle med nu gällande bestämmelser utgå med 64, respektive 44 procent av den sammanlagda lönesumman vid ifrågavarande verk. Detta innebär givetvis, att befattningshavarna i genomsnitt icke uppbära större andelar av lönen i dyrtidstillägg än berörda procenttal utvisa.

Då det nu gäller att bedöma frågan huru, i stort sett, dyrtidstillägget för statens befattningshavare skall för framtiden ordnas, bör man ihågkomma den ovan angivna utvecklingen, vilken visar, att dyrtidstilläggen redan minskats i — delvis betydligt — hastigare fart än dyrtiden. Det får ej heller förbises, att dyrtidstillägget aldrig utgjort full kompensation för fördyringen. Även om, då dyrtidstillägget utgick enligt de för tjänstemännen mest förmånliga bestämmelserna, grundtalet ej mycket skilde sig från indextalet för fördyringen, tillämpades grundtalet reducerat blott på en del av lönen, medan för återstoden grundtalet likasom nu beskars till nära hälften.

*Departements-
chefen.*

Med principen om den glidande skalan för dyrtidstillägget avsåg man, då systemet först infördes, att man skulle slippa ifrån att vid varje riksdag behöva ändra grunderna för dyrtidstillägget. Detta syftemål har dock aldrig förverkligats, utan hava, såsom av det förut anförda framgått, ändringar vidtagits vid varje riksdag. Då icke särskilda anledningar påfordra jämkning av grunderna, böra emellertid dessa lämnas så

vitt möjligt orubbade. Enär de nuvarande bestämmelserna icke synas mig på något oskäligt sätt tillgodose tjänstemännen och då den sjunkande prisnivån medför en automatisk sänkning av dyrtidstilläggen, som både för innevarande år och — såvitt nu kan antagas — än mer för det nästkommande avsevärt reducerar kostnaderna för det allmänna, synes mig tillräcklig anledning icke föreligga att vidtaga någon väsentlig ändring i de allmänna grunderna för dyrtidstillägget.

I fråga om de nyreglerade centrala verken och statsdepartementen vill jag erinra därom, att anslagen till icke-ordinarie arbetskrafter i regel blivit knappt tillmätta. Arvodena till den extra personalen hava därför måst bestämmas till så låga belopp, att på grund av beskringen av dyrtidstilläggen för dessa verk en i allmänhet rätt väsentlig inkomstminskning blivit följden.

Vad vidare angår affärsverken förbiser jag ingalunda, att utgifterna för personalens dyrtidstillägg enligt nu gällande grunder bilda en synnerligen betydande post bland driftkostnaderna. Jag kan emellertid icke tillstyrka, att man allenast på grund härav skulle vidtaga en ytterligare reduktion av de med dyrtidens tillbakagång av sig själva vikande dyrtidstilläggen. Och att begagna dyrtidstilläggen för att justera den lönerreglering för affärsverken, som nyligen genomförts, synes mig icke lämpligen böra komma i fråga.

Jag tillstyrker alltså, att den nuvarande allmänna kungörelsen i ämnet i stort sett bibehålles oförändrad.

Jag vill i detta sammanhang erinra, att ny definitiv lönerreglering är avsedd att genomföras vid 1922 års riksdag för vissa grupper av befattningshavare. Förslag till sådan lönerreglering har redan i statsverkspropositionen framlagts för statens provningsanstalt, och särskilda förslag i sådant avseende hava bebådats beträffande statens uppfostringsanstalt å Bona, hospital och asyl, tullverket samt lots- och fyrinrättningens lokalstater. Vid genomförande av dessa lönerregleringar från ingången av år 1923 skulle till vederbörande personalgrupper dyrtidstillägg utgå för år 1922 enligt § 3 i den allmänna kungörelsen och för första halvåret 1923 enligt § 4 i samma kungörelse. I de fall, då det för den civila statsförvaltningen i allmänhet gällande nya avlöningsreglementet skall tillämpas jämväl för de personalgrupper, för vilka definitiv lönerreglering kan komma att beslutas vid 1922 års riksdag, inträder utan vidare den sålunda avsedda konsekvensen i fråga om dyrtidstilläggen. Om däremot vid någon av berörda förvaltningsgrenar särskilt avlöningsreglemente kommer att införas från och med inträdandet av den nya lönerregleringen, ehuruval med avseende å lönebeloppens avvägande samma prisnivå tagits till utgångspunkt som vid

löneregleringen för affärsverken, kan den avsedda beräkningen av dyrtidstillägg åt vederbörande personal från ingången av år 1923 icke utan vidare följa av den nuvarande lydelsen av § 4. Vid sådant förhållande och då slutligt beslut angående berörda löneregleringar torde komma att fattas först efter riksdagens blivande beslut angående dyrtidstilläggen, synes det bliva erforderligt att vid avlåtande till riksdagen av proposition rörande definitiv lönereglering för sådan förvaltningsgren, beträffande vilken särskilt avlöningsreglemente är avsett att tillämpas, förslag framlägges om att dyrtidstillägg till vederbörande personal från ingången av år 1923 skall utgå enligt bestämmelserna i sistnämnda paragraf.

I mitt yttrande i ämnet till statsrådsprotokollet över finansärenden för den 7 januari 1922 anförde jag, bland annat, att, såvitt då kunde bedömas, några väsentliga ändringar i de gällande grunderna för dyrtidstillägg icke torde komma att föreslås utan att det blivande förslaget i ämnet torde komma att inskränka sig till vissa smärre jämkningar, avseende i första hand sådan ändring av bestämmelserna i fråga om befattningshavare, vilka erhållit definitiv lönereglering, att personliga dyrtidstillägg icke behövde förekomma åtminstone i den utsträckning, som för närvarande vore fallet.

Vad nu angår de personliga dyrtidstilläggen grunda sig dessa å stadgandena i § 4 mom. 2 i nu gällande kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst. Enligt berörda stadganden äger befattningshavare vid nyreglerade förvaltningsgrenar, därest löneinkomsten jämte dyrtidstillägg enligt de för dessa verk i allmänhet gällande grunderna understiger vad som skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna för oreglerade befattningar, åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg.

Dessa bestämmelser avsågo ursprungligen att undanröja olägenheterna av att vid löneregleringen för affärsverken vissa befattningar — på grund av att desamma ansågos tidigare hava stått väl högt på löneskalan — ej erhöles den löneökning, som i allmänhet beviljades. Till att börja med kommo emellertid, såsom nedan närmare påvisas, personliga dyrtidstillägg att utgå i tämligen ringa utsträckning. Men då 1921 års riksdag vidtog sådan skärpning av den speciella reduktionen i dyrtidstilläggen för nyreglerade befattningshavare, att grundtalet skulle i varje fall minskas med 20 i stället för, såsom dittills, med 16 enheter samt dyrtidstillägget utgå å allenast 80 procent av löneförmånerna i stället för, såsom förut, å 85 procent av sagda förmåner, utsträcktes

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 74 häft. (Nr 84.)

Personliga
dyrtid-
tillägg.

tillämpningen av bestämmelserna om personliga dyrtidstillägg till ett högst betydande antal fall.

För bedömande av omfattningen och storleken av de personliga dyrtidstilläggen hava införskaffats dels uppgifter från vissa affärsdrivande verk rörande förekomsten under år 1921 av dylika tillägg, dels på indexställningen under 1921 års sista kvartal grundade uppskattningar över antalet militära befattningshavare, som enligt nu gällande grunder för dyrtidstilläggen skulle under år 1922 erhålla personliga dyrtidstillägg, ävensom beräkning rörande storleken av dessa tillägg i medeltal för olika lönegrader.

Vad särskilt angår kommunikationsverken uppgick antalet befattningshavare, vilka under 1921 års första kvartal uppburo personligt dyrtidstillägg till: för postverket 175, för telegrafverket 10 och för statens järnvägar 143 eller tillsammans 328 tjänstemän. För 1921 års andra kvartal har sammanlagda antalet angivits till 294.

Sedan genom ovanberörda beslut av 1921 års riksdag dyrtidstilläggen för nyreglerade personalgrupper ytterligare beskurits, har antalet befattningshavare med personligt dyrtidstillägg för 1921 års tredje kvartal ökats till 335 vid postverket, 70 vid telegrafverket och 1,172 vid statens järnvägar eller tillhopa 2,577 tjänstemän. För samma års fjärde kvartal beräknas vid nämnda tre verk antalet befattningshavare med personligt dyrtidstillägg till sammanlagt 1,929.

Den totala kostnaden för personliga dyrtidstillägg under år 1921 har vid postverket beräknats till 73,500 kronor, vid telegrafverket till 4,900 kronor och vid statens järnvägar till 93,000 kronor eller sammanlagt för dessa verk 171,400 kronor.

Till storleken voro de personliga dyrtidstilläggen synnerligen växlande. Flertalet sådana dyrtidstillägg överstego dock ej 30 kronor per månad. Inom postverket hava emellertid för åtskilliga tjänstemän de personliga dyrtidstilläggen uppgått till belopp om 50—100 kronor eller mera per månad.

Beträffande militära befattningshavare föreligga inga fullständiga uppgifter angående den omfattning, i vilken personliga dyrtidstillägg skulle bliva erforderliga.

Vad först angår armén torde personliga dyrtidstillägg endast i relativt ringa mån erfordras för beställningshavare å ortsgrupperna B, F och G. Beträffande beställningshavare å D-ort har beräknats, att personliga dyrtidstillägg avseende 1,326 personer med en årlig kostnad av omkring 200,000 kronor komme att erfordras. För befattningshavare å E-ort torde personliga dyrtidstillägg erfordras i ännu större omfattning.

Å A-ort slutligen finnas endast ett fåtal militära befattningshavare placerade. Hela antalet befattningshavare vid armén, beträffande vilka personliga dyrtidstillägg torde bliva erforderliga under år 1922, kan uppskattas till 4,000—5,000.

I fråga om marinen giva de inkomna uppgifterna vid handen, att personliga dyrtidstillägg måste tillgripas i omkring 1,000 fall.

Hela antalet militära befattningshavare med personliga dyrtidstillägg kan följaktligen uppskattas till 5,000—6,000.

Till storleken äro här ifrågavarande personliga dyrtidstillägg relativt små. I regel torde desamma ej uppgå till 15 kronor per månad, och endast undantagsvis överstiga de 30 kronor per månad.

Vad slutligen angår departementen och de centrala ämbetsverken, torde med nu rådande indexställning personliga dyrtidstillägg under år 1922 endast erfordras i ett mindretal fall. Endast beträffande sekreterargraden uppgå dessa tillägg till nämnvärda belopp (cirka 20 kronor i månaden).

De personliga dyrtidstilläggen uppgå sålunda till ett avsevärt antal. Vid avgörandet, huruvida och till vilka belopp dylika tillägg skola enligt gällande bestämmelser utgå, erfordras i varje fall kännedom om ett flertal förhållanden, vilka öva inflytande på frågans bedömande, såsom löneförmåner å den gamla staten, inträffade befordringar och uppflyttningar i löneklass, förflyttningar till dyrare och billigare ort, personliga lönetillägg m. m. Undersökningar till grund för avgörande av frågor om personliga dyrtidstillägg förorsaka därför ett omfattande arbete, vartill kommer själva uträkningen av beloppen. Från de myndigheter, där personliga dyrtidstillägg förekomma i någon större utsträckning, har också vitsordats, att arbetet med bestämmande av dylika tillägg varit synnerligen besvärligt och tidskrävande.

På sätt förut erinrats blevo grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nyreglerade verk av 1921 års riksdag ytterligare reducerade i förhållande till oreglerade befattningshavare. Genom att dyrtidstilläggen å nyreglerade avlöningar sålunda minskades utöver vad som direkt var betingat av den högre prisnivå, som tagits till utgångspunkt för de nya löne regleringarna, i förhållande till den prisnivå, på vilken de oreglerade verkens löner vilade, utvidgades uppenbarligen möjligheten av att löneinkomst och dyrtidstillägg enligt den nya ordningen tillhoppa skulle understiga summan av löneinkomst och dyrtidstillägg enligt den gamla. Såsom av det föregående synes, hava också de personliga dyrtidstilläggen härigenom nått en mycket avsevärd omfattning.

*Departements-
chefen.*

Då jag för att bespara arbete och omkostnader för de personliga dyrtidstilläggens uträknande sökt träffa en anordning, varigenom dessa tillägg skulle i möjligaste mån försvinna, har jag i första hand undersökt, huruvida icke detta borde ske genom att ånyo i någon mån förbättra grunderna för dyrtidstilläggen åt nyreglerad personal. Därvid har jag övervägt att antingen minska avdraget å grundtalet från 20 till 16 enheter eller också låta dyrtidstillägg efter helt grundtal utgå å 85 procent av lönen i stället för, såsom nu, å allenast 80 procent. En sådan ändring skulle självfallet föra med sig ökade kostnader, något som enligt min mening skulle göra det nödvändigt att å andra punkter åstadkomma besparingar i kostnaderna för dyrtidstilläggen. Sådana besparingar skulle emellertid uppenbarligen icke kunna ernås allenast genom begränsning av dyrtidstilläggen för nyreglerade befattningshavare utan att på samma gång neutralisera den åsyftade verkan av de avsedda höjningarna av samma dyrtidstillägg. Följaktligen skulle man vara nödsakad att sträcka den erforderliga reduktionen jämväl till oreglerade befattningshavare. Hur man än anordnade denna reduktion — vare sig man ville vidtaga en allmän sänkning av grundtalet eller man bestämde sig för att minska eller borttaga den förmånligare ställningen för familjeförsörjare eller man valde ännu någon annan utväg — måste resultatet innebära, att dyrtidstilläggen för de oreglerade befattningshavarna skulle minskas starkare än för de reglerade. I betraktande av att de oreglerade befattningshavarna redan nu väl i det hela äro sämre ställda än de reglerade, synes man icke hava tillräckliga skäl att slå in på någon av de antydda utvägarna endast för att söka nå det praktiska syftet att minska antalet personliga dyrtidstillägg.

Ävenledes har jag haft under övervägande att utan vidare avskaffa de personliga dyrtidstilläggen. Såsom framgår av vad jag förut anfört äro dessa tillägg i de flesta fall helt obetydliga och skulle väl då i allmänhet icke spela någon större ekonomisk roll för vederbörande befattningshavare. Avgörande härvidlag synes emellertid vara icke så mycket tilläggens absoluta belopp som fastmer deras storlek i förhållande till själva avlöningen. I och för sig ganska ringa belopp kunna förvisso äga en stor betydelse för små löntagare, varför det näppeligen låter sig göra att bibehålla de personliga dyrtidstilläggen allenast över visst minimibelopp. Det är ock att märka, att ett avskaffande utan någon kompensation av de personliga dyrtidstilläggen skulle innebära, att staten skulle indraga en av de förmåner, som ursprungligen förknippats med övergång på ny lönestat, vilket knappast kan anses riktigt. Under sådana förhållanden har jag ansett mig böra avstå jämväl från denna utväg.

Slutligen har undersökts, huruvida icke de personliga dyrtidstilläggen skulle kunna bestämmas efter enklare regler, varigenom skulle vinnas att mindre arbete erfordrades för deras uträknande. Vissa förslag hava utarbetats och prövats. Jag vill emellertid i detta sammanhang framhålla, att mycket av det arbete, som erfordras för dessa dyrtidstilläggs bestämmande, en gång för alla undanbjorts redan första gången tilläggen faststälts. Sålunda äger man därefter i allmänhet kännedom om såväl de befattningshavare, vilka över huvud kunna bliva berättigade till personligt dyrtidstillägg, som ock löneinkomsterna före och efter övergången på den nya staten. Det arbete, som då tillkommer, är uträkningen av dyrtidstillägg enligt både de grunder, som gälla för oreglerade befattningshavare, och de som gälla för reglerade. Här föreligger alltså ett dubbelarbete. Men denna uträkning sker med tillhjälp av tabeller och synes icke vara alltför tidsödande. Med hänsyn härtill har jag funnit tillräckliga skäl icke föreligga att införa en helt ny, förenklad metod för beräkningen av de personliga dyrtidstilläggen, helst denna icke kunde, såsom den nuvarande, giva ett fullt exakt resultat.

Vid den närmare undersökning angående de personliga dyrtidstilläggen, som sålunda numera ägt rum, har jag på ovan angivna skäl funnit mig nödsakad avstå från tanken på deras avskaffande.

I detta sammanhang tillåter jag mig erinra, att i enlighet med de bestämmelser, som i anledning av kommunikationsverkens löneroglering först meddelades angående personliga dyrtidstillägg (kungörelsen den 30 juni 1920, nr 381), dylika tillägg givetvis endast böra tillkomma ordinarie befattningshavare.

Såsom framgår av vad jag redan anförde, ifrågasätter jag icke någon huvudsaklig ändring i bestämmelserna rörande grundtalets förhållande till indextalet. I syfte att underlätta arbetet med dyrtidstilläggens uträknande m. m. vill jag emellertid i detta avseende föreslå en viss modifikation i avseende å sättet för fastställandet av grundtalet.

Av föreskriften i § 2 av nu gällande kungörelse, att grundtalet skall bestämmas till talet för levnadskostnadsökningen, minskat med en tiondel, följer, att grundtalet måste ändras vid varje om än aldrig så ringa förskjutning i levnadskostnadsindex. Redan det förhållandet, att indexberäkningen, även om densamma genomsnittligt riktigt anger stegringen i levnadskostnaderna, ingalunda kan göra anspråk på att fullt exakt ange varje förändring i levnadskostnadsnivån, gör det mindre lämpligt att låta så små förskjutningar i indextalet som med en eller

**Sättet för
grundtalets
bestämmande.**

annan enhet under alla förhållanden medföra jämkning i grundtalet. Men härtill kommer den ur praktisk synpunkt betydande olägenheten av att vid varje ändring av levnadskostnadsindex behöva utarbeta nya, vidlyftigt arbete krävande tabeller för dyrtidstillägg av olika slag samt verkställa nya uträkningar av dyrtidstilläggen för samtliga befattningshavare, pensionärer m. fl. Väsentlig arbetsbesparing skulle kunna vinnas därigenom, att man upptog en bestämmelse av motsvarande innebörd som det stadgande om avjämning av grundtalet, vilket förefanns i Kungl. Maj:ts förslag till 1919 års lagtima riksdag (proposition nr 225). Enligt § 2 i den av Kungl. Maj:t då föreslagna kungörelsen skulle grundtalet bestämmas sålunda, att, sedan talet för levnadskostnadsökningen minskats med en femtedel därav, det då erhållna talet jämnades, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ understeg närmast högre 5-tal, till sagda tal men eljest till närmast lägre 5-tal. Jag anser mig nu böra föreslå, att en avrundning av enahanda slag får äga rum vid grundtalets bestämmande, dock att avrundningen synes böra ske nedåt, för det fall att det exakta talet faller mitt emellan två 5-tal. Grundtalet skulle alltså bestämmas sålunda, att talet för den sedan ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader minskas med en tiondel, varefter i förekommande fall det så erhållna talet jämnas, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ överstiger närmast lägre 5-tal, till sagda tal men eljest till närmast högre 5-tal.

Jag vill i anslutning till detta förslag framhålla, att, därest grundtalet hittills fått bestämmas på det sätt, jag nu förordat, samma grundtal skulle hava gällt för tredje och fjärde kvartalet 1921. Vinsten härav ligger i öppen dag. Särskilda tabeller hade icke behövt utfärdas för fjärde kvartalet, och nya uträkningar av dyrtidstillägg hade i stort sett blivit överflödiga. Det är givet, att detta skulle inneburet avsevärda arbetsbesparingar.

En icke oviktig fördel av omläggningen torde bliva, att vederbörliga hjälptabeller, där nya sådana i allt fall erfordras, hinna färdigställas tidigare än vad som nu kan ske. Förarbetena för tabelluträkningen skulle nämligen åtminstone vid vissa indexställningar kunna påbörjas redan innan indextalet blivit definitivt fastslaget, vilket däremot under nuvarande förhållanden icke lämpligen låter sig göra.

Slutligen vill jag i detta sammanhang framhålla, att den av mig nu angivna förändringen icke är avsedd att särskilt gynna befattningshavarna. Den avrundning av dyrtidstilläggets grundtal, som därigenom skulle ske, kan nämligen bli till fördel lika väl för statsverket som för tjänstemännen. Då härtill komma de obestridliga fördelarna ur arbets-

besparingssynpunkt — vilka under nuvarande förhållanden böra tillmätas avsevärd betydelse — tvekar jag icke att förorda en omläggning av bestämmelserna rörande fastställandet av grundtalet på sätt ovan angivits.

Vad angår detaljerna i kungörelsen med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst ber jag först få omnämna några ändringar av saklig innebörd, som jag ansett mig böra föreslå.

Detaljbestäm-
melser.

I mom. 3 av § 1 torde böra intagas bestämmelser därom, att dyrtidstillägg icke må utgå å det särskilda belopp, som i samband med övergång till systemet med efterskottsbetalning enligt medgivande av riksdagen kan komma att utbetalas till befattningshavare, vilka framdeles erhålla definitiv löneroglering.

I skrivelse den 31 augusti 1921 har skolöverstyrelsen föreslagit, att dyrtidstillägg till föreståndaren för yrkespedagogiska centralanstalten icke må utgå å den del av föreståndarens arvode, eller 2,400 kronor, som beräknats motsvara rektor vid högre allmänt läroverk tillkommande hyresersättning. Som jag biträder detta förslag, har jag låtit i § 5 införa föreskrift härom. I detta sammanhang vill jag föreslå, att uttrycklig föreskrift i denna paragraf intages därom, att dyrtidstillägg icke heller utgår å hyresbidrag till befattningshavare vid allmänt läroverk m. fl. undervisningsanstalter.

Den nuvarande bestämmelsen i § 6 om dyrtidstillägg under tjänstledighet för offentligt uppdrag bör enligt min mening utgå. Riktigast synes mig nämligen vara, att under tjänstledighet för offentligt uppdrag dyrtidstillägg i sammanhang med lönen utgår allenast å den del av avlöningen, som befattningshavaren uppbär å sin tjänst. Ersättning för sålunda mistat dyrtidstillägg bör beredas i enahanda ordning som ersättning för andra avlöningsmedel, som vederbörande gått förlustig. Härigenom vinnes att å de anslag, som kunna hava att bestrida kostnader för befattningshavarens avlöande, åstadkommes en riktigare belastning. Enligt kungörelsen den 29 augusti 1921, nr 517, med vissa bestämmelser angående kommittéer äger kommittéledamot, som är anställd i statens tjänst, åtnjuta ersättning för de avlöningsförmåner, varom han går miste under tjänstledighet för uppdragets fullgörande, vadan särskilt beslut härom icke i varje fall erfordras. Andra fall, då motsvarande ersättning bör beredas, kunna utan svårighet regleras genom särskilda Kungl. Maj:ts beslut. Under sådana förhållanden synes det emellertid obehövt att över huvud bibehålla nämnda paragraf, då dyrtidstillägg under semester och därmed jämförlig tjänstledighet regleras genom den allmänna bestäm-

melsen i § 3, att den för månad *uppburna* avlöningen ligger till grund för dyrtidstillägget.

Slutligen vill jag föreslå ett par smärre ändringar av rent formell natur.

Bland de avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg utgår, anges i § 1 i den nu gällande kungörelsen vikariatsersättning enligt de olika avlöningsreglementena för nyreglerade personalgrupper. Jämväl å vikariatsersättning till icke-ordinarie personal vid nyreglerade verk enligt de i sådant hänseende meddelade allmänna föreskrifter utgår givetvis dyrtidstillägg. Den vikariatsersättning, varom i berörda avlöningsreglementen och föreskrifter är fråga, synes lämpligen böra i paragrafen angivas utan hänvisning till de särskilda avlöningsreglementena. Någon ändring i sak är icke avsedd att härigenom äga rum. Då tillfällig förhöjning i dagavlöning för visst manskap vid armén och marinen icke vidare förekommer, torde denna avlöningsform icke längre böra upptagas i förevarande paragraf.

Jämväl i § 4 torde viss formell ändring böra vidtagas.

I anslutning till vissa önskemål, som i sådant avseende uttalades vid 1921 års riksdag, torde den nya kungörelsen kunna träda i kraft den 1 april 1922, förutsatt dock att beslut i ämnet av riksdagen fattas senast i början av samma månad.

Diplomatiska
m. fl. tjänste-
män samt
visst man-
skap.

Slutligen vill jag erinra, att, på sätt jag förut angivit, särskilda kungörelser för närvarande gälla i fråga om dyrtidstillägg åt diplomatiska och konsulära tjänstemän samt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl. Det synes vara mest praktiskt att jämväl för framtiden behålla en dylik ordning. Vad angår sistnämnda kategori bliva de av mig föreslagna ändringar i de allmänna grunderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst tillämpliga utan ändring av den nuvarande kungörelsen angående dyrtidstillägg åt fast anställt manskap vid armén och marinen m. fl., vilken sålunda alltjämt torde få gälla. Beträffande däremot kungörelsen angående dyrtidstillägg åt diplomatiska och konsulära tjänstemän äro vissa ändringar i anslutning till vad jag föreslagit erforderliga. Förslag till bestämmelser i sistnämnda avseende torde komma att för Kungl. Maj:t framställas av ministern för utrikes ärendena. Redan i detta sammanhang torde emellertid erforderliga anslag jämväl för dessa dyrtidstillägg få hos riksdagen äskas.

Kostnadsbe-
räkningar.

Jag övergår härefter till frågan om kostnaderna för dyrtidstilläggen åt befattningshavare i statens tjänst för år 1922 och första halvåret

1923. Jag förutskickar härvid, att, ehuru utvecklingen under senaste tiden måhända skulle kunna giva anledning att räkna med en lägre levnadskostnadsnivå än som beräknats i statsverkspropositionen och propositionen om tilläggsstat för år 1922, jag likväl funnit försiktigheten bjuda att för närvarande icke vidtaga någon nedsättning i de anslag till dyrtidstillägg, som upptagits i berörda propositioner.

Såsom jag vid anmälan den 7 januari 1922 av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført, har jag ansett mig kunna för år 1922 räkna med en genomsnittlig levnadskostnadsindex av 205. Med utgångspunkt härifrån hava kostnaderna för de allmänna dyrtidstilläggen under andra—tionde huvudtitlarna för sagda år beräknats till följande belopp, nämligen:

Andra huvudtiteln	kronor	3,500,000
Tredje »	»	950,000
Fjärde »	»	18,000,000
Femte »	»	10,250,000
Sjätte »	»	325,000
Sjunde »	»	7,250,000
Åttonde »	»	10,000,000
Nionde »	»	2,400,000
Tionde »	»	2,350,000

För tiden 1 januari—30 juni 1923 hava motsvarande kostnader med utgångspunkt från en genomsnittlig levnadskostnadsindex av 190 beräknats till följande belopp, nämligen:

Andra huvudtiteln	kronor	1,450,000
Tredje »	»	400,000
Fjärde »	»	7,500,000
Femte »	»	4,250,000
Sjätte »	»	135,000
Sjunde »	»	2,600,000
Åttonde »	»	4,250,000
Nionde »	»	1,000,000
Tionde »	»	1,000,000

I detta sammanhang torde böra framhållas, att kostnadsberäkningarna för första halvåret 1923 äro gjorda under förutsättning, att de
Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 74 häft. (Nr 84.)

av mig förut omnämnda definitiva löneregleringarna för vissa personalgrupper komma att genomföras vid 1922 års riksdag.

För de verk, vilka såsom mynt- och justeringsverket bestrida sina utgifter från till verket inflytande inkomstmedel, hava kostnaderna för dyrtidstilläggen beräknats till följande belopp:

	År 1922 kronor	1/1—30/6 1923 kronor
Mynt- och justeringsverket	65,000	27,000
Bank- och fondinspektionen	40,000	17,000
Postsparbanken	250,000	110,000
Kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m.	27,000	11,000
Statens biografbyrå	21,000	9,000
Statens reproduktionsanstalt	15,000	7,000
Patent- och registreringsverket	325,000	135,000
Försäkringsinspektionen	30,000	13,000

De för dyrtidstillägg vid dessa verk erforderliga anslag torde böra anvisas att utgå av vederbörande verks inkomster, vilka i förslaget till tilläggsstat och riksstat upptagits med belopp, som jämväl täcka kostnaderna för dyrtidstillägg. Enär statens reproduktionsanstalts medel icke med säkerhet förslå för utbetalande av dyrtidstillägg, torde anslag för ändamålet böra äskas såsom förslagsanslag att utgå *i första hand* av inkomster av reproduktionsanstalten. I övrigt böra dessa anslag givas reservationsanslags natur.

Vad affärsverken beträffar hava kostnaderna för dyrtidstillägg beräknats till 60,000,000 kronor för år 1922 och 25,000,000 kronor för första halvåret 1923. Liksom hittills torde dessa kostnader böra avföras å de särskilda verkens driftkostnader. Enahanda är förhållandet beträffande flottans pensionskassa och statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl.

Beträffande postsparbanken föreligger, som bekant, förslag om dess omorganisation. Detta förslag innebär, bland annat, att densamma skulle införlivas med postverket från och med år 1923. Skulle så bliva fallet, torde kostnaderna för dyrtidstilläggen böra bestridas på samma sätt som vid affärsverken. Då Kungl. Maj:t ännu icke tagit ställning till frågan om postsparbankens framtida organisation, finner jag mig icke nu kunna framlägga något förslag beträffande kostnaderna för dyrtidstillägg vid banken under första halvåret 1923, utan torde detta få ske

i samband med den proposition i fråga om bankens organisation, som sedermera kommer att framläggas.

Föredragande departementschefen uppläser härfter ett i enlighet med vad av honom förordats upprättat förslag till kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (Bil. A) samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

Departementschefens hemställan.

- 1) godkänna berörda förslag till kungörelse;
- 2) medgiva, att till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar, statens vattenfallsverk, statens domäner, flottans pensionskassa samt statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl. dyrtidstillägg för år 1922 och första halvåret 1923 må utgå av de medel, av vilka verkets eller institutionens omkostnader i övrigt bestridas;
- 3) dels till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt befattningshavare vid nedannämnda verk och institutioner å tilläggsstat för år 1922 anvisa

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservationsanslag å kronor 65,000,
att direkt utgå av inkomst av myntning och justering;
för bank- och fondinspektionen ett reservationsanslag å kronor 40,000,
att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till fondinspektionen;
för postsparbanken ett reservationsanslag å kronor 250,000,
att direkt utgå av inkomster av postsparbanksrörelsen;
för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden angående skattefri sprit m. m. ett reservationsanslag å kronor 27,000,
att direkt utgå av denatureringsavgifter;

under åttonde huvudtiteln:

för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 21,000,
att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder;

under nionde huvudtiteln:

för statens reproduktionsanstalt ett förslagsanslag å kronor 15,000,
att utgå i första hand av inkomster av statens reproduktionsanstalt;

under tionde huvudtiteln:

för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 325,000,
att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registrerings-
avgifternas medel;

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 30,000,
att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen;

dels ock till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg åt be-
fattningshavare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt
angivits, å tilläggsstat för år 1922 såsom förslagsanslag anvisa

under andra huvudtiteln	kronor	3,500,000
» tredje »	»	950,000
» fjärde »	»	18,000,000
» femte »	»	10,250,000
» sjätte »	»	325,000
» sjunde »	»	7,250,000
» åttonde »	»	10,000,000
» nionde »	»	2,400,000
» tionde »	»	2,350,000

samt

4) *dels* till bestridande av kostnaderna för dyrtidstillägg under
första halvåret 1923 vid nedannämnda verk och institutioner å extra
stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 anvisa

under sjunde huvudtiteln:

för mynt- och justeringsverket ett reservations-
anslag å kronor 27,000,
att direkt utgå av inkomst av myntning och justering;

för bank- och fondinspektionen ett reservations-
anslag å kronor 17,000,
att direkt utgå av bidrag till bankinspektionen och av bidrag till
fondinspektionen;

för kontrollstyrelsens avdelning för ärenden an-
gående skattefri sprit m. m. ett reservationsanslag å kronor 11,000,
att direkt utgå av denatureringsavgifter;

under åttonde huvudtiteln:

för statens biografbyrå ett reservationsanslag å kronor 9,000,
att direkt utgå av avgifter för granskning av biografbilder;

under nionde huvudtiteln:

för statens reproduktionsanstalt ett förslagsanslag å kronor 7,000,
att utgå i första hand av inkomster av statens reproduktionsanstalt;

under tionde huvudtiteln:

för patent- och registreringsverket ett reservationsanslag å kronor 135,000,
att direkt utgå av patent- och varumärkes- samt registrerings-
avgifters medel;

för försäkringsinspektionen ett reservationsanslag å kronor 13,000,
att direkt utgå av bidrag till försäkringsinspektionen;

dels ock till bestridande av motsvarande kostnader för befattnings-
havare vid verk och institutioner, som icke här ovan särskilt angivits,
å extra stat för tiden 1 januari—30 juni 1923 såsom förslagsanslag
anvisa

under andra huvudtiteln	kronor 1,450,000
» tredje »	» 400,000
» fjärde »	» 7,500,000
» femte »	» 4,250,000
» sjätte »	» 135,000
» sjunde »	» 2,600,000
» åttonde »	» 4,250,000
» nionde »	» 1,000,000
» tionde »	» 1,000,000

Vad föredragande departementschefen sålunda,
med instämmande av statsrådets övriga ledamöter,
hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla samt
förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bil.
litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till
riksdagen.

Ur protokollet:

B. E. Brimberg.

*Bilaga A.***Förslag**

till

kungörelse med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst.

Härigenom förordnas som följer:

§ 1.

Mom. 1. Befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning blivit av Konung och riksdag till siffran bestämd eller eljest utgår efter av riksdagen prövade grunder, äga, där ej bestämmelser i annan ordning äro eller varda meddelade, med nedan i denna författning angivna begränsningar och undantag uppbära dyrtidstillägg å följande i avlöningen ingående slag av kontanta förmåner, nämligen:

lön och lönetillägg;

tjänstgöringspenningar;

vikariatsersättning;

ortstillägg, dyrortstillägg och kallortstillägg;

arvode;

ålderstillägg och därmed jämförlig avlöningsförhöjning;

extra avlöningstillägg;

extra lönetillägg;

provisoriskt avlöningstillägg;

tillfällig löneförbättring;

tillfälligt lönetillägg;

ersättning för bostad, bränsle, lyse, inkvartering och beklädnad;

inkvarterings- och servisbidrag;

lönetillägg för tjänstehästar;

dagavlöning och dagavlöningstillägg vid armén och marinen samt portionsersättning för underofficerare vid flottan, beräknad efter 62 öre per dag;

häradsskrivares och landsfiskals förvaltningsbidrag;

uppmuntringspenningar och tillfällig arvodesförhöjning för lotsar, kvarstående på gammal stat;

docentstipendium vid statens högsolor;

tantiem till överdirektör vid statens vattenfallsverk och kraftverksdirektör enligt 5 § 2 mom. samt gottgörelse till lokomotivförare, som bestrider tjänst såsom lokomotivmästare, enligt 38 § 2 mom. i avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk (nr 343).

Mom. 2. Åtnjuter befattningshavare, som i mom. 1 omförmäles, i och för tjänsten efter vederbörande myndighets bestämmande beklädnadsersättning eller annan kontant ersättning, må jämväl å sådan ersättning dyrtidstillägg utgå, om och i den mån myndigheten, med hänsyn särskilt till efter ingången av augusti månad 1914 till följd av stegringen i levnadskostnaderna beviljad förhöjning av ersättningen, prövar sådant av omständigheterna påkallat.

Detsamma skall gälla ifråga om arvode till stenograf enligt 36 §, till föreståndare för växeltelefonstation jämlikt 37 §, till tågdirigent enligt 38 § 1 mom. samt i fråga om ersättning för beredskapstjänst enligt 38 § 3 mom. i ovannämnda avlöningsreglemente den 19 juni 1919 för tjänstemän vid postverket m. fl. ävensom i fråga om arvode till stenograf jämlikt 28 § i avlöningsreglementet den 22 juni 1920 för tjänstemän vid domänverket (nr 493).

Mom. 3. Dyrtidstillägg utgår icke å det särskilda belopp, som i samband med övergång till systemet med avlöningens utbetalande i efterskott enligt medgivande av riksdagen kan komma att utbetalas till befattningshavare, vilka erhålla definitiv lönereglering.

§ 2.

Dyrtidstillägget utgår, i enlighet med vad i §§ 3 och 4 närmare stadgas, i visst förhållande till ett grundtal, som av Kungl. Maj:t fastställs.

Grundtalet bestämmes sålunda, att sedan, med ledning av genom socialstyrelsens försorg verkställda beräkningar rörande den efter ingången av augusti månad 1914 inträdda ökningen i levnadskostnader, av Kungl. Maj:t fastställts det tal, som skall anses motsvara levnadskostnadsökningen, nämnda tal minskas med en tiondel, varefter i förekommande fall det då erhållna talet jämnas, därest det med högst $2\frac{1}{2}$ överstiger närmast lägre 5-tal, till sagda tal men eljest till närmast högre 5-tal.

Allt efter som inträffade förändringar i levnadskostnadernas allmänna läge därtill giva anledning, fastställer Kungl. Maj:t, med ledning

av de av socialstyrelsen senast verkställda beräkningar rörande ökningen i levnadskostnader, nytt grundtal att äga tillämpning från och med den månad, under vilken Kungl. Maj:ts beslut kungjorts, till den månad, under vilken Kungl. Maj:t må komma att på grund av ånyo inträdd förändring fastställa annat grundtal.

Närmare föreskrifter angående de beräkningar rörande ökningen av levnadskostnader, som skola av socialstyrelsen verkställas, meddelas av Kungl. Maj:t.

§ 3.

Där annorlunda icke är i § 4 av denna kungörelse eller eljest i särskild ordning stadgat, utgår dyrtidstillägget, räknat efter den för månad uppburna avlöningen, på följande sätt.

Till befattningshavare med en familjemedlem, som här nedan sägs, utgår å avlöningsförmåner, som icke överstiga 85 kronor i månaden, dyrtidstillägget efter ett procenttal, som motsvarar grundtalet. Överstiger avlöningen 85 kronor men icke 1,250 kronor i månaden, utgår dyrtidstillägg för den del därav, som utgör 85 kronor, på sätt nyss är sagt, samt för den del, som överstiger 85 kronor, efter ett procenttal lika med femtiofem hundradelar av grundtalet. Har befattningshavaren mera än en familjemedlem, ökas den del av månadsavlöningen, för vilken dyrtidstillägget utgår efter ett procenttal motsvarande grundtalet, med 15 kronor för varje familjemedlem utöver en. Därest vid beräkningen av det procenttal, som skall motsvara femtiofem hundradelar av grundtalet, brutet tal uppstår, jämnas procenttalet till närmast lägre hela tal.

Såsom familjemedlem räknas hustru och på grund av försörjningsplikt underhållet barn, som icke uppnått 16 års ålder. I sådant avseende är förhållandet vid början av det kalenderkvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, grundläggande för dyrtidstilläggets beräkning. Härvid tages dock ej hänsyn till hustru eller barn, som i egenskap av befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens eller såsom pensionär äger åtnjuta dyrtidstillägg av statsmedel. Barn, vars föräldrar båda äro såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning som nyss sagts berättigade till dyrtidstillägg av statsmedel, räknas endast till den av föräldrarna, som åtnjuter den högsta avlöningen, eller, om avlöningarna äro lika, till fadern. Gift kvinnlig befattningshavare, vilkens man icke såsom befattningshavare i statens tjänst eller innehavare av lärarbefattning vid annan läroanstalt än statens är berättigad till dyrtids-

tillägg av statsmedel, äger tillgodonjuta dyrtidstillägg för barn endast om mannen är på grund av bristande arbetsförmåga väsentligt urstånd-satt att bidra till familjens underhåll.

Till annan befattningshavare (icke-familjeförsörjare) utgår dyrtidstillägg, därest befattningshavaren vid början av det kvartal, som omfattar den månad dyrtidstillägget avser, uppnått 25 års ålder, med nio tiondelar och eljest med fyra femtedelar av det belopp, som, enligt vad ovan är stadgat, för motsvarande avlöning tillkommer befattningshavare med en familjemedlem.

Uppgår avlöningen till mera än 1,250 kronor i månaden, utgår å den del, som överstiger nämnda belopp, icke dyrtidstillägg.

Dyrtidstillägg utgår ej å i avlöningen ingående öretal, som överstiger fullt krontal.

§ 4.

Mom. 1. Till befattningshavare vid postverket, telegrafverket, statens järnvägar och statens vattenfallsverk, vilka åtnjuta lön eller arvode enligt avlöningsreglementet den 19 juni 1919 för tjänstemän vid nämnda verk, till befattningshavare vid domänverket, vilka åtnjuta lön eller arvode enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1920 för tjänstemän vid domänverket samt kungörelsen den 3 juni 1921 angående förlängd giltighetstid av samma reglemente m. m. (nr 286), så ock till befattningshavare, vilka åtnjuta lön eller arvode enligt avlöningsreglementet den 22 juni 1921 för befattningshavare vid statsdepartement och vissa andra verk, tillhörande den civila statsförvaltningen (nr 451) eller enligt avlöningsreglementet den 29 juni 1921 för officerare och underofficerare samt civilmilitära beställningshavare på aktiv stat m. fl. vid armén och marinen (nr 388), skall dyrtidstillägg utgå i enlighet med föreskrifterna i § 3, dock med iakttagande därav,

att dyrtidstillägg utgår endast å 80 procent av de sammanlagda avlöningsförmåner, på vilka sådant tillägg må beräknas, dock högst å ett belopp av 1,250 kronor för månad, samt

att det grundtal, som Kungl. Maj:t jämlikt § 2 bestämmer, skall i varje särskilt fall minskas med 20.

Vad nu är sagt skall jämväl äga tillämpning å sådana i avlöningsreglementena för befattningshavare vid statsdepartement m. fl. samt för officerare och underofficerare m. fl. avsedda icke-ordinarie befattningshavare, till vilka arvode utgår med i vederbörande stater angivna belopp.

Mom. 2. Därest för befattningshavare, som i mom. 1 avses, löneinkomsten jämte dyrtidstillägg enligt samma mom. understiger vad som

Bihang till riksdagens protokoll 1922. 1 saml. 74 häft. (Nr 84.)

skulle utgjort befattningshavarens löneinkomst närmast före övergången till den nya lönestaten jämte dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3, äger befattningshavaren åtnjuta gottgörelse härför i form av personligt dyrtidstillägg.

Sådant personligt dyrtidstillägg må av befattningshavaren tillgodonjutas allenast i den mån han icke genom avlöningsförhöjning, vare sig i samma tjänst eller efter förflyttning till annan befattning, erhåller en löneinkomst, som jämte dyrtidstillägg enligt mom. 1 uppgår till den inkomst, han vid motsvarande tidpunkt skolat åtnjuta, om han då kvarstått med den avlöning, han innehaft närmast före övergången till den nya lönestaten, och därå uppburit dyrtidstillägg enligt bestämmelserna i § 3.

Med löneinkomst enligt detta mom. förstås i varje särskilt fall de sammanlagda avlöningsförmåner, vilka i av Kungl. Maj:t utfärdade övergångsbestämmelser till den nya lönestaten medräknas för bedömning av huruvida befattningshavaren lidit avlöningsminskning genom övergång till den nya lönestaten, ävensom i förekommande fall personligt lönetillägg, som uppbäres på grund av sagda övergångsbestämmelser.

§ 5.

Dyrtidstillägg beräknas endast å avlöningsförmåner, som utgå av statsmedel. Där avlöning bestrides dels av statsmedel och dels av andra medel, beräknas dyrtidstillägg endast å den del därav, som utgår av statsmedel; dock att *dels* dyrtidstillägg åt befattningshavare vid universitetet, de allmänna läroverken och navigationsskolorna samt till lantbruksakademiens sekreterare beräknas å hela det belopp, vartill i § 1 angivna avlöningsförmåner författningens enligt uppgå, utan avseende därå, att till bestridande av nämnda institutioners utgifter användas jämväl andra medel än statsmedel, *dels* beträffande biträdande lärare vid musikaliska akademien, till vilkens avlöande akademien lämnar tillskott av egna medel, dyrtidstillägg beräknas jämväl å sådant tillskott, i den mån ersättningen icke utgår efter högre belopp för undervisningstimme i veckan än som tillkommer ordinarie lärare vid akademien, *dels* ock till vikarie för häradshövding samt till andre notarie i domsaga och vikarie för andre notarie dyrtidstillägg bestrides av statsmedel även å den del av utgående arvode, som gottgöres statsverket genom avdrag å häradshövdingens avlöningsmedel, skolande därvid till vikarie för häradshövding med förordnande enligt § 34 domsagostadgan eller därmed likställt förordnande dyrtidstillägg utgå å en antagen inkomst av 9,000 kronor om året.

Till häradsbörda utgår dyrtidstillägg å en antagen inkomst av 11,500 kronor om året.

I fråga om notarie vid domkapitel likställes med de avlöningsförmåner, varå dyrtidstillägg enligt § 1 mom. 1 skall utgå, så stor del av vederbörandes övriga inkomster i tjänsten, att det belopp, varå dyrtidstillägg beräknas, uppgår till 2,500 kronor utöver enligt stat utgående avlöningsförmåner.

Dyrtidstillägg beräknas även å författningsenligt utgående inkvarterings- och servisbidrag, som gäldas av andra medel än statsmedel.

Befattningshavare vid allmänt läroverk, vid högre lärarinneseminarier och vid folkskoleseminarium åtnjuta dock icke dyrtidstillägg å hyresersättning eller hyresbidrag. Ej heller utgår dyrtidstillägg å den del av arvudet till föreståndaren för yrkespedagogiska centralanstalten, som beräknas motsvara dylik ersättning.

§ 6.

Till befattningshavare i statens tjänst, vilkas avlöning till siffran bestämts av Kungl. Maj:t, utbetalas dyrtidstillägg under iakttagande i tillämpliga delar av ovan meddelade bestämmelser.

§ 7.

Till innehavare av sådan befattning i statens tjänst, för vilken avlöningen icke till siffran bestämts av Konung och riksdag eller av Kungl. Maj:t och ej heller utgår efter av riksdagen prövade grunder, skall den myndighet, som äger bestämma avlöningen, lämna dyrtidstillägg, om och i den mån sådant finnes påkallat, därvid ovan meddelade bestämmelser skola äga motsvarande tillämpning, med iakttagande *dels* att dyrtidstillägg icke skall utgå å sådan del av avlöning, som må vara föranledd av efter ingången av augusti månad 1914 inträdd ökning i levnadskostnaderna, och att det å avlöningen i övrigt belöpande dyrtidstillägget minskas med belopp, motsvarande sagda del av avlöningen, *dels ock* att i intet fall till sådana icke-ordinarie befattningshavare, som för sitt arbete i statens tjänst åtnjuta så kallade gratifikationer eller flitpenningar, dyrtidstillägg må utgå med mera än hälften av vad dyrtidstillägg å dem tilldelade belopp enligt berörda bestämmelser skolat utgöra.

§ 8.

För befattningshavare, som av statens medel åtnjuta lön eller arvode för två eller flera befattningar, beräknas dyrtidstillägget å de

sammanlagda avlöningsförmånerna och utbetalas vid den befattning, som medför högsta avlöningen, eller, därest avlöningarna äro lika, vid den befattning, till vilken han först blivit befordrad.

§ 9.

Med befattningshavare i statens tjänst likställas i avseende å rätt till dyrtidstillägg befattningshavare vid flottans pensionskassa och vid statens anstalt för pensionering av folkskollärare m. fl., indelt manskap vid krigsmakten, reservofficersaspiranter vid flottan, reservmarinintendentsaspiranter samt den vid vitterhets-, historie- och antikvitetsakademien anställde s. k. Hjertbergska antikvarien.

§ 10.

Från åtnjutande av dyrtidstillägg undantagas:

1:o arbetarpersonalen vid telegrafverkets linjedistrikt och vid telegrafverkets verkstad,

2:o arbetarpersonalen vid statens järnvägars byggnadsarbeten för nya linjer, dubbelspårsanläggningar och därmed jämförliga företag, samt

3:o arbetarpersonalen vid statens vattenfallsverk.

§ 11.

Om befattningshavare under året avlidit, innan honom tillkommande dyrtidstillägg till fullo utbetalts, övergår hans rätt härutinnan till stärbhuset.

§ 12.

Till hjälp vid dyrtidstilläggets uträkning utfärdar Kungl. Maj:t nödiga tabeller.

§ 13.

Dyrtidstillägget utbetalas månadsvis i den ordning, som av Kungl. Maj:t bestämmes.

Denna kungörelse träder i kraft den 1 april 1922, från och med vilken dag kungörelsen den 29 juni 1921 med allmänna grunder för dyrtidstillägg åt befattningshavare i statens tjänst (nr 344) upphör att gälla.
